List 7. **NOVICE** Tečaj XXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 17. februarja 1869.

Gospodarske stvari.

Razpis službe.

Bralcem „Novic“ je znano, da se na šneperski grajščini na Notranjskem po sklepu poslednjega deželnega zbora kranjskega napravi niža gozdarska šola. Razun prvega učitelja in voditelja te šole je treba še druzega učitelja. Tako-le se razpisuje ta

služba:

Pri deželni niži gozdarski šoli na grajščini šneperski na Notranjskem, ktera se na novo napravi, se služba učitelja za gozdarsko zemljo- in rastlinoznanstvo, za poduk o varstvu gozdov, sklenjenem s podukom o gozdu škodljivih in gozdu koristnih živalih, za poduk o gozdni in lovski policiji, za vaje v spiskih in v risanji, oboje gledé na gozdarstvo, oddaja s 600 gld. letne plače; zraven tega dobí učitelj še zastonj stanovanje in kurjavo.

Ta učitelj bode imel naslov „gozdarskega pomočnika“ ter bode pod tem naslovom v vrsto uradnikov kneza Schönburg-Waldenburg-a postavljen, in bode razun podučevanja prevzel tudi gospodarstvo šolskega gozda in oskrbovanje še druzih opravil, ki so v zvezi z učilnico.

Prosilci za to službo se imajo izkazati, da so svoje študije na kaki gozdarski učilnici z dobrim vspehom dovršili, ter da so po dokončanih študijah najmanj eno leto v praktični gozdarski službi bili. Dobro spričalo praktične državne skušnje za samostojno gozdarsko gospodarstvo daje konkurentu prednost. Prosilci morajo biti zmožni slovenskega jezika, v kterem se bode podučevalo, ali saj kterega druzega s slovenskim sorodnega slovanskega jezika; tudi morejo biti neoženjeni.

Natančneji službeni pogoji se morejo pri gozdarskem uradu podpisane grajščine ali pa tudi pri kranjskem deželnem odboru v Ljubljani pozvedeti, ali pa se bodo na pismeno povprašanje pismeno razodeli.

Prošnje naj se do konca meseca marca t. l. gozdarskemu uradu podpisane grajščine pošljejo.

Grajščina šneperska (Schneeberg) na Notranjskem 10. februarja 1869.

Na hvalo papeževi repici.

„Novice“ so že veliko pisale o papeževi repici (topinamburu), ki je po svoji rasti, enaki sončni roži, pa tudi po svojem sadu mnogim gospodarjem dobro znana. Naj jej pa vendar tudi jaz na hvalo povem, kar je posebno hvale vredno.

Papeževa repica raste na revni, borni, peščeni zemlji, na bornih prostorih, kteri kakor mrtvi, neobdelani, zapuščeni ležé; toraj od takih revnih prostorov, od tako slabe zemlje, ktera ne bi sicer nobenega ali komaj imena vrednega dohodka dala, dobivamo po njej lepe dohodke. In kaj mar nimamo tacih prostorov še dovelj?

Papeževa repica le malo gnoja potrebuje, a vendar hobato izraste, in s tem mnogo gnojila dá, pomnožuje nam toraj napravo gnoja. In kaj ima kteri gospodar preveč gnoja?

Papeževa repica ostane mnogo let (10 do 15 in še več) na istem prostoru brez posebnega obdelovanja brez ponavljanega sajenja, oranja, okopavanja, vendar pa lepe dohodke donaša. Tedaj tudi zarad tega, da mnogo dela prihranimo, je posebne vrednosti.

Slednjič omenim še to, da bi veliko manj krompirja za živinsko pičo porabili in toraj veliko več krompirja človeškemu živežu prihranili, ako bi papeževo repico sadili. Potem pa bi bila cena krompirju manjša in ravno krompir je poglavitni del živeža revnega ljudstva.

Naj pa povem zdaj tudi ob kratkem, kako se sadí in čemu se rabi.

Sadí se papeževa repica po svojih gomoljih, kakor krompir, in pustí se, da se razrašča, le včasih vsako tretje leto, se jej malo pognojí, da še več pridelka dá. Ker ta rastlina po svojem velikem perji mnogo živeža iz zraka dobiva, tedaj le malo izmolze zemljo. Vzamejo se za seme dobro izraščeni gomolji, in ker ima gomolj mnogo očí (kalí), lahko se tudi na koščeke razreže, kakor krompir. Boljše je pa, celo v zemljo dati, da imajo kalí koj potrebni po naravi odmenjeni živež v gomoljih samih, da more koj v pričetku razvitja krepko živeti.

Sadí se spomladi ali pa v jeseni; v lahki in suhi zemlji je boljše saditi v jeseni, v bolj vlažni težki zemlji pa spomladi. Gomolji se devajo po 3 palce globoko v zemljo, in v dobri zemlji 2 čevlja, v slabi poldrug čevelj, v štirjaku saksebi. Proti koncu meseca rožnika prične rastlina močno rasti, in raste do konca meseca listopada. Ponočni mraz rastlini nič ne dé. Ker tudi nekaj plevéla vmes izraste, je dobro, da se enkrat okopava (prvo leto) in ker se sčasoma rastlina močno razširi in tudi v perji močno razvija, tedaj perje zemlji močno senco dela in plevel zaduši.

Ako smo lepo v vrsti posadili gomolje, lahko izorjemo v prvem letu sad ob času kopanja krompirjevega; v drugem in prihodnjih letih se pa močno razširi, in potem se more po navadi kopati, kakor sploh kopljemo krompir. Gomolji izkopani se lahko hranijo. K temu je treba, da jih denemo v kupe in jih pokrijemo z zemljo; al tak prostor mora biti suh, in tako ležati, da mokrota ne dohaja in zastaja v kupu. Mraz jej ne dé nič. Lahko se pa tudi sad pustí čez zimo v zemlji; to ravno je izvrstna in koristna lastnost pa-

peževe repice, in spomladi po potrebi se izkoplje in hrani v suhih prostorih; tako shranjena več mesecev nepokvarjena ostane. Tudi pozimi jo lahko iz njive vzamemo; takrat pa je najboljše, koj porabiti jo.

Pridelek je lep, blizo tolikošen, kot od krompirja, v dobri zemlji je še celó veči. Tudi mnogo perja ali slame dá. 30 do 50 centov, ktera je tudi suha dobra za rabo. Najboljši čas štible porezati je meseca vinotoka (oktobra); en čevelj nad zemljo se štibla odreže in v snopič poveže in posuši. Taki snopiči se sestavijo tako, da jih zrak dobro posuší; čez nekaj dni se snopiči obrnejo, da se popolnoma posušé. Potem se shranijo na dobro suhem kraji, da štible in perje ne splesne. Ta slama je dobra klaja za živino, posebno za konje in ovce, naj bode zelena ali posušena. Vrednost take slame cenijo kemikarji precej dobro in stavijo primero med mrvo in tako slamo kakor 2 do 7; to je gotovo zadostno. Tudi za kurjavo služijo stebla posebno ondi, ker drv nimajo. Pepel stebel ima dovelj kali-a (pepelika) v sebi, toraj je ta pepel zavoljo kali-a dober gnoj.

Gomolji so dobra piča za živino, in sicer ravno tako kakor krompir. Živina ta sad rada jé, ker je posebno bogat na sladkorji. Konj posebno ljubi tako pičo, tudi mu dobro hasne, ako dobiva zraven nje tudi potrebne suhe klaje. Tudi ovce ga ljubijo; opomnim pa, da morajo dobivati tudi dovelj suhe klaje, da ne dobijo driske. Svinjam ga tudi kuhajo in ga hvalijo, da tudi njim dobro hasne. Kravam ga pokladati se pa menj priporoča. Ker ima papeževa repica mnogo sladkorja v sebi, zato tudi služi za napravo žganja. — Ljudém pa za jéd ni všeč, ker je preveč sladka.

J. Povšè.

Krt ni dobrotnik.

Večkrat sem že v „Novicah“ in tudi v „Pratiki“ bral pravdo o tem: ali je krt dobrotnik zemljiščem ali ne? Pri nas na Kranjskem ga imamo zapisanega za škodljivca, zakaj skušnje učé kmeta, kaj je dobro, kaj ne. Če začne krt riti na dobrem travniku, in če ga gospodar ne prežene, bode dober travnik čez 5 let gotovo za polovico slabeji, če tudi gospodar vsako krtino sproti razbrska. To mene in vsakega kmetovalca lastna skušnja uči. Morda je na Švicarskem ali pa kje drugje krt res dobrotnik, pri nas na Kranjskem pa gotovo ni. — Verjemite mi, da ravno zavoljo takih in enakih misli so gospodje pri kmetih tako ob vero prišli, da jim malo verjamejo. Fr. Zupančič.

Dostavek vredništva. Mi skušenemu gospodarju Zupančiču radi verjamemo, da krt ni tak dobrotnik, kakor ga sèm ter tje čislajo, pa tudi to je gotovo, da ni tak razbojnik, kakor ga drugi popisujejo. Morebiti je pa ravno krt bil, ki je prvi učil ljudí orati, kajti on orje pod zemljo in spodnjo prst na vrh meče, da jo zrak in dež rodovitno naredí. Tudi je gotovo, da ne spodjeda rastlinam korenin, ker se živí le od mesovja mrčesovega. To pa je na drugi strani tudi res, da s krtinami izruje marsiktero koreninico rastlinam in da je nadležen travnikom, kader se kosijo. — Kar pa naposled naš častiti pisatelj gospôdi očita, da ima kmet malo vére do vednosti kmetijske pri gospodih, to je prehudo rečeno, ker ravno skušnje vseh časov nas učé, da kmet je priden delavec, al za napredek kmetijstva je malo storil, kjer ni prilike imel učiti se umnega kmetijstva, ki je tudi učenost. Prašajmo se le: kdo je iznajdel žlahnjenje sadjereje? Kje je, na priliko, bila sadjereja na Kranjskem, dokler fajmoštra Pirca ni bilo? Kdo je iznajdel dobra drvesa (pluge), ali gospod ali kmet? kdo senožeti rodovitne delati, suhe močiti, močirne sušiti? kdo je učil pametna gnojnišča narejati, kterih še, žalibog! dandanes na kmetih tako poredkoma nahajamo? Ali ni gospôda na Kranjskem morala z briči in premijami kmete siliti, da so začeli krompir — veliki dar božji — saditi? Kakošni so še zdaj cepci na Kranjskem, ker kmetom ni mar za druge — dobre? Kako je s živinorejo? In tako bi môgli brez konca in kraja našteti cele litanije, ki kažejo, da ves napredek pri vsem kmetijstvu izvira večidel le od gospode, to je, od mož v gospôski suknji, ki pa se kmetijstva držijo na roki učenja in skušinj. Zategadel pa ti gospodje niso bili nikoli ošabni zato, in kar se na prid in blagor kmetijstvu storili, so le veseli, ako umni kmetje, ki se niso mogli v šolah pridobiti za povzdigo kmetijstva potrebnih naukov — prave podlage umnemu gospodarstvu — ravnajo po njihovih skušnjah in naukih. Zato pustimo vsakemu svoje: umni kmet posnema, kar učeni možje najdejo, in zato, da posnema, je tudi hvale vreden!

Národno-politične stvari.

Kratek načrt, kako naj se napravljajo tabori.

Národni shodi ali tabori, v kterih ljudstvo svoje mnenje javno razodeva, so pripuščeni vsakemu svobodnemu narodu. V svobodni državi mora vlada celó želeti, da se državljani pogostoma zbirajo v take shode, kajti njej mora mar biti za to, da spolnuje kar je le mogoče ljudske želje, ktere odkrivajo potrebe njegove. Postave morajo tedaj v tem obziru velikodušne biti, da se more ljudstvo zbirati brez zadržkov in birokratičnih ovirov. Beseda mora biti, se ve da, nerazuzdana, vendar pa svobodna, da sme govornik resnico povedati, rane odkriti, ljudstvo ima pa radovoljno poslušati in mirno prevdarjati tudi kako nasprotno mnenje.

Angleži in Švicarji vživajo že zdavno take postave, in nismo še slišali, da je ta pravica škodljiva bila državama, da-si tudi skrbí vlada le od daleč za red in mir pri tacih shodih. V teh deželah je prav lahko narodne shode sklicati, ako je kaka potreba silna. Hitro se lotijo tega predmeta časniki in ga vsestransko pretresavajo, ljudstvo pa bere, in premišljuje. To pa mu ne zadostuje. Državljani hočejo tudi odločno svoje mnenje razodeti. Oglasijo tedaj nekteri veljaki, skličejo shode po časopisih v primeren kraj, in ljudstvo se zbere, da sklene, kar misli, da je v njegov prid.

Stroški takih shodov so majhni; v kraji shoda se napravi leca ali govorišče; prav za prav ni druzega nič potreba. Bister um, trdna volja, domovini vdano srce in pa lep red: to je zadosti, in najlepši kinč taboru.

Naši bratje Čehi so se skušali v mnogih taborih, in tudi mi Slovenci smo že začeli taboriti, prepričali smo se velike koristi teh shodov.

Ker pa slišimo od več strani, da hoče naš slovenski narod prihodnjo spomlad v tabore se zbirati po raznih naših deželah, ne bo odveč, da pregledamo predpise, ki pri nas v tem obziru gledé na postavo od 15. novembra 1867. leta veljajo, in pa način, po kterem se dajo tabori pri nas napravljati.

Najloža pot je ta, da se v dotični okolici zbere nekoliko veljavnih mož, 5 ali 6, ki načrtajo program in povabijo osebno še druge možake v pomenek. Za to malo število z besedo povabljenih ni treba nobenega posebnega dovoljenja in tudi nobenega naznanila. Ti zbrani rodoljubi se ustanovijo za odbor in si izberó izmed sebe prvomestnika; odločijo točke, o kterih se

bo v taboru govorilo in sklepalo, in odločijo kraj, dan in uro za tabor. Potem se razdelijo v odseke za raznovrstne potrebe, na priliko: en odsek mora sestaviti vabilo in preskrbeti natis; drug mora skrbeti za govornike, zopet drug, da se zniža vožnina na železnici, ako je taborci vpotrebujejo; še drug za okinčanje tabora, če se hoče kaj potrošiti za take reči; potreben je pa še oži odsek za denarstvene zadeve. Vsa taka opravila prevzamejo lahko tudi posamesne osebe namesto ožih odborov. Prvomestnik odborov pa po §. 2. omenjene postave mora — saj 3 dni pred taborom — naznaniti shod, in sicer na kmetih c. k. okrajnemu glavarstvu — v mestih, kjer kaka državna gosposka opravlja službo za varnost, tej gosposki, — v mestih pa, kjer je c. kr. namestništvo ali deželno glavarstvo, se naznani temu, ako ni v mestu nobene državne gosposke za varnost (§. 16.), in prositi dovoljenja (§. 3.) pa razložiti namen, kraj in čas tabora. To prošnjo naj podpišejo tudi vsi ali saj nekteri odborniki, ki so osnovalci tacega shoda, odgovorni za red in imajo čuti nad tem, da se v taboru zabranijo nepostavni govori in vsako nepostavno djanje (§. 11.).

Tako prošnjo za dovoljenje bojo pa modri osnovalci raji že 14 dni ali 3 tedne pred taborom gospôski podali, ker ga okrajna gospôska lahko odreče, in potem je treba pritožiti se na c. k. namestništvo (deželno glavarstvo), in od tega na ministerstvo notranjih opravil (§. 18.). Odbor mora dovoljenje v rokah imeti, kajti pred dovoljenjem se ne morejo razpošiljati povabila, a tudi ne izpeljavati zadnje naredbe.

Pri Šempaskem taboru se je pa nekaj drugači godilo. Obveljalo je mnenje, da ga imajo sklicati le občinska zastopstva (županije). V ta namen se je zbralo 7 županov in podžupanov, ki so župane, podžupane in starešine vseh občin na Goriškem sklicali v posvetovanje in so to naznanili okrajnemu glavarstvu (§. 2), ker je bilo preveliko število povabljenih in niso hoteli imennega zadržka. Odločeni dan jih je veliko prišlo v dvorano. Oni so sklenili, o kterih točkah se ima v taborih sklepati; odločili so mesto za tabor, in so izvolili odbor izmed županov, kteri je potem si prvomestnika izbral, in delal, kakor smo gori omenili. — To ravnanje je bilo prav koristno, kajti župani in soseskini možje so si vsi prizadevali, da so ljudém razjasnili točke, prevažen namen shoda, in so tudi vsi skrbeli za red, da-situdi niso za-nj odgovorni bili. Tudi so pobirali denar po vseh občinah za stroške in nabrali so skoraj 300 gold. Vsak je dal, kar je mislil, in najmanjši dar so vzeli hvaležnega srca.

Na dan tabora ima odbor veliko dela; zbrani morajo tudi sami skrbeti, da se mir ne kalí. Vsak se mora zavedati, da je to časten dan, da beseda gre za blagor naroda.

Prvomestnik odbora ali pa tudi kak drug odbornik naznani zdaj začetek shoda, in zbrano ljudstvo si izbere predsednika ali taborskega župana, kterega odbor nasvetuje ali kterega ljudstvo brez kakega nasveta želí, in ga hoče tako počastiti. Ta potem prevzame predsedstvo in ima navadne dolžnosti in pravice vsacega predsednika.

Iz vsega tega se vidi, da ni težko napravljati narodnih shodov, ako je ljudstvo navdušeno, a zraven mirno. — Konečno se izreka le še želja, da bi se tabori hitro vrstili po vsi Sloveniji, da bi bilo to delo dovršeno do konca junija l. l.

Novi ukazi.

Ukaz ministra za bogočastje in uk

od 10. febr. 1869 o začasni uredbi šolskega nadzora

veljaven za gornje in doljne Avstrijsko, Kranjsko, Moravsko, Šlezko, Tiroljsko in Trst z njegovo okolico.

Da se v deželah (gori imenovanih), dokler se ne dá deželna postava, poprime najvišega vodstva in nadzorstva ljudskih šol, ktero jej gré po 1. §. državne postave od 25. maja 1868., zato na podlagi 14. in 15. §. te državne postave ukazujem naslednje:

1. Dosedanja opravila cerkvenih viših uradov *(konzistorij)* in šolskih nadzornikov ozir ljudskih šol in k njim spadajočih privatnih šol brez prikrajšanja določila 2. §. imenovane državne postave, imajo priti v roke političkim deželnim vladam, dosedanja opravila duhovnih okrajnih šolskih nadzornikov *(dekanov)* z istim prikrajšanjem pa političkim okrajnim uradom.

2. Deželni poglavarji so pooblaščeni v vseh važnejih obravnavah o šolskih zadevah na posvetovanje sklicati ude deželnega odbora, duhovne v deželi obstoječih verskih spoznanj in učitelje. Oni imajo v porazumenje s temi posvetovati se in ministru bogočastja in uka v potrjenje predložiti nasvete, kako naj se vravná okrajni šolski svet, dokler se ne dá dotična deželna postava.

3. Politiški okraji so ob enem tudi šolski okraji.

4. Vsaka mestna občina, ki ima svojo županijsko postavo, je poseben šolsk okraj za-se, in opravlja posel šolskega nadzorstva v prenesenem področji.

5. Politiškim okrajnim gosposkam oziroma gosposkam mest z lastno županijsko postavo, bodo v učno-pedagogičnih šolskih zadevah in za šolske oglede na pomoč začasni šolski okrajni nadzorniki, ki jih izvoli minister za bogočastje in uk ter jim dá dotični návod.

Te nadzornike plača državna blagajnica, voznino pa jim dá šolska srenja.

Ta določila veljavo dobé 1. marca 1869. leta.

Hasner.

Mnogovrstne novice.

* Sliko (podobo) Vuka Karadžića v naravni veličini od srbskega umetnika Dimitrija Tirola je preuzvišeni gospod škof Strossmajer kupil za 320 gold. in jo daroval jugoslavenski akademiji. Slika ta je najlepša, ki predstavlja neumrlega Vuka tako, kakor je bil.

* V slovanskem jeziku izhaja časnikov letos 399 in to ruskih 198, českih 77, poljskih 69, hrvaško-srbskih 26, slovenskih 12.

* Novo cerkev v Prein-u v doljni Avstriji (to je zvonove, mašne plajše, klopí itd.) so 4. dne t. m. zarubili podvzetniki, ki so jo zidali, pa jim farani dolgá dozdaj še niso plačati mogli.

* Letošnjemu letu prerokuje vremenski prerok Zajček obilo žita, sadú, krompirja, zelja in sená.

* Lansko leto je bilo za vinstvo dobro. — Na Francozkem ni bil sicer pridelek obilen, ali vino je izvrstno. — V Avstriji se je pridelalo veliko in prav dobrega vina; na Rusovsko in Nemško ga veliko gré. — Ob Renu pridelek srednje mere, dober pa kakor 1862. leta.

* Zoper kačji strup rabijo Indijanci že davno z vodo stanjšani salmijakovec (Salmiakgeist). Tako piše angleški časnik „Times“. Al ne rabijo ga, da bi rano močili ž njim, ampak pijó ga. Čuda hitro pomaga.

Rusko-Puškinovih Petero

v slovenskim jeziku svobodno petih po **Ivanu Koseskim.**

III.

Mertva carevna in sedmero vitezov.

Pravlica.

Car s carico posloví se,
Tuje v kraje zavertí se;
Ona v oknu pase mar,
Kdaj de pride mili car.
Zre ob dnevu, zre ob noči,
In očesa gledajoči
Razbolele so se zlo, —
Njega ni nazaj biló.
Čas vertí se, teče urno,
Se preverže vreme v burno,
Mraz pritisne, sneg kocnjá,
Bel kolor poljanam dá.
Mescov tak devet prešló je,
Žalosti velike svoje
Ona skriva vsim ljudem,
Bol pa hujši grize nem.
Sveta noč je nastopila,
Mati hčerko porodila;
Komej ta zagleda svet,
Verne tudi car se spet.
Ko carica ga zagleda,
Skor zastane ji beseda,
Tak jo to razveselí,
De mu koj nasprot hití.
Pa ta stres je preobilen,
Nepričakan, clo presilen,
Premektá preveč jo vse,
In k obedni mertva je. —
Dolgo car ni bil utešen,
Pa tud on — je slab in grešen,
Leto steče kakor sanj,
Spet ljubezen plane nanj.
Se oženi! — Ta ženica,
Po naravi že carica,
Stara ravno dvajset let,
Bila je lepote cvet.
Rašena ko mlada jelka,
Ne premajhna, ne prevelka,
Belih, clo blišečih lic,
Cvetna krona vsih divic.
Tud po umu je slovela,
Modrijanke glas imela,
Bivši tak ta ženska res
Kip na zemlji skor nebes!
Scer pa terda, zlo prevzetna,
Svojoglavna, silna, zdetna,
Sumapolna, brez vestí,
Kamor stopi serd zbudí.
V zakon razun te lepote
Ni prinesla betve dote,
Le nekako zerkalce
Je imela lastno še.
To po sliki ni slovelo,
Vendar se med čuda štelo,
Ker govor mu bil je dan,
In — slavjanski, v Rusji znan.
S tem dovoljno je živela
Vedno v slogi, zlo vesela,
Ko je vanj pogledala,
Gola slast je bila vsa.
Radost bilo je, uteha,
Vir blaženstva, sreče, smeha,
Ko je praša: Bratec moj,
Razodeni ved mi svoj!
Nisim ja lepote dika,
Perve rože rajska slika,
Polna ljubeznivosti,
Tak, de več enake ni?
Dá v odgovor koj zerkalo:
Ti si bitje krasno, zalo,
Take ljubeznivosti,
De nikir enake ni!
In z bliskavno radnim licam
Se nasmeja govoricam,
Radosti v objem se dá,
Ziblje kraja ram obá,
Tu popravi, tam podreca,
Vse le past za tičke, seca,
Se pripogne, v steklo zre,
In komolce v stegna vpre.
Nar bolj sama si dopade,
Ter razumiti ne znade,
Nje de tik na svetu tem
Všeč bi bil še kdo ljudem.
Tako ta dozdevke pase,
V tem carevna tiho rase.
Dan na dan je zalši cvet,
Vse jo čisla, vsak je vnet;
Po lepoti je slovela,
Po razumu glas imela,
Bivši serca rahla vsa,
Pa prevdarka bistriga.
Belolična, černooka,
Krasna hči plemen istoka,
Vsiga znanstva mik in slast,
Tudi možkim — — hlopna past.
Se mnogterim scer nasmeja,
Pa kraljiča Jeliseja
Zadnič izvolili so,
S tem poroko sklenejo.
V doto oče kralj odloči
Sedem tergov, ter naroči,
De dobí še zet in sin
Zraven petdeset grašin.
Svatje že so v gradu zbrani,
Pa carica jim naznani,
De začeti se ne dá,
Ker še ni oblečena.
Pred zerkalcam lice lišpa,
Svilne oblačila krišpa,
Gleda v steklo polna sle,
In prašanje njeno je:
Nisim ja lepote dika,
Perve rože rajska slika,
Polna ljubeznivosti,
Tak de mi enake ni?
Kaj na to zerkalce skaže?
„Ti si lepa, krasne baže,
Cvetna roža, dvombe ni,
Tode perva — nisi ti;
Pasterka ker tvoja draga
Prekosí te, te premaga,
Njej gre krasa pervi red,
Ker prilike nema svet.“
Mačoha na noge skoči,
Blizo je de serda poči,
Jeznosilni roke mah
Zmane skor zerkalce v prah.
Pha z nogama, z roko buta,
Vsa se trese, vpije ljuta:
„Gerdo steklo, pusti črep,
To terdiš, ker clo si slep!
Njej de bilo več bi dano?
Ona meriti se z mano!
Bom učila jo, čaj, čaj!
Se bo zvedlo, kdo je kraj.
To ni čudno, de je bela,
Mati v oknu je sedela,
Gledala okrožju vprek
Dan in noč na beli sneg.
Pa za to ne bo rojenka,
Vrat na nos, najlepši ženka!
To terdí le glupi trap,
Potepuh, nemarni cap.
Odpri samo le očesa,
V meni vsih lepot nebesa,
Kteri ženski krog in krog
Dal prilični kras je Bog?“
Dá v odgovor koj zerkalo:
Je vse sploh se prispoznalo,
Mik in kras je v tebi vse,
Tode una — — lepši je!
Kaj bo zdaj? Zavisti černe
Polna naglo se oberne,
Serda clo nehotni rop,
Steklo zaderví pod klop:
Pozvoní; prispè Černavka,
Izbic pridna opravljavka,
Tej razloži vse rečí,
Kar se ji potrebno zdí,
Ter ji reče: Boš peljala
V gozd carevno, jo zvezala,
Pod košato jelko tam
Prepustila jo volkam.
Kdo bi vmiril babo gnjevno?
Nikdar um! — In tak s carevno
Gre Černavka v daljni les,
Gojzda temne goše vmes.
Sili zmir naprej stopati,
Ta začne se grozno bati,
Hosta že straší jo zlo,
Ne razumi kaj bo to,
Ter popraša: „Ljubezniva,
Kaj se dela? v čem sim kriva?
Kaj pomeni vsa ta reč?
Ne razumim činbe več.
Ne pogubi me, ženica,
Neki dan, ko bom carica,
Dala bom ti dragi dar,
In še več moj ženin car.“
Ta bi serce clo ji dala,
Ni je vbila, ne vezala,
Rekla ji: No, serček moj,
Hodi prosta, Bog s teboj! —
Gre domú. — Jo koj carica
Praša: Kje je krasotica?
Reče una: Zvezana,
Al pa že v zobéh volká.
Dolgo tam ne bo terpela,

Kmalo večni mir imela
V mlinu urnim rezkih slin
Samogoltnih teh zverin.
Je pravlica se prosterla,
Carska hčerka de je vmerla! —
Tuži bedni car po njej,
Bolj še ženin Jelisej.
Ta na pot se naglo spravi,
Serčno znance vse pozdravi,
Izroči se Bogu pred,
Ter nevesti mahne v sled.
Pa nevesta polna muke
Blodi v gojzdu, vije ruke,
Mrak se bliža, pozno je,
Do grašine ko prispé.
Lep nasprot ji pes prilaja,
Se raduje, smuka, raja,
Spremi jo na prag in čez,
Ponavljaje vedno ples.
Ona si pogum prebudi,
Se na stopnicah ne mudi,
Gre s pesam naprej, naprej,
Se približa vratam zdej.
Komaj kljuke se dotakne,
Tipu že zatik se vmakne,
Dvojne vrata se odpró,
Glej, dvorano lišpano!
Krog in krog sedala močne,
Zgor preproge clo istočne,
Mnogo je straní obéh
Kipov svetih ob zidéh.
Peč in krasna krog ležanka,
Kjer se v noči sladko spanka,
V sredi miza terdih desk,
Vse polikane na blesk.
Res le dom samoto kaže,
Pa naprava se ne laže,
Med ljudí de dobre je
Tu zadela priča vse.
V tem ko to jo je tažilo,
Ni nikogar zreti bilo,
Dom je sem ter tje obšla,
Več rečí uredila,
Bogu je prižgala svečko,
Žarko ter zavkrila pečko,
Posteljo si naredí,
V njo počene in zaspí.
Zdaj se bliža čas obeda,
Vstane zunaj šum in zmeda,
Konjkov sedem vihra v dvor,
Svitlih kakor sonce skor.
Starši reče: Čudno, čudno!
Vse je čisto, vse priljudno,
Kdo olišpal je ta grad,
Vedel to bi grozno rad.
Daj, prijatel, se prikaži,
Britko skerb nam utolaži,
Ako si postaran mož,
Oče nam al striček boš!
Ako v mladosti cveteči,
Bodi bratec nam ljubeči,
Ak si stara žena, mat
Bodi nam, ljubezni slad;
Ak krasna si divica,
Bodi mila nam sestrica,
Poravnano s tem bo vse,
Kakor nam spodobno je.
In carevna, lepa, mlada,
Stopi von, ne ravno rada,
Čislanje de skaže jim,
Nizko se pripogne vsim.
Prosi vljudno odpušanje,
De stopila je v njih stanje,
K njim de v gostje je prišla,
De-si ni povabljena.
Po besedah so spoznali,
Pred carevno de so stali,
Mizni pervi sedež ji
Starašina izvolí.
Berž jedí so nanosili,
Z vinom kupico nalili,
Na ponudnici vse to
Rah pomaknuli pred njo.
Nekaj hleba si je zbrala,
Kosček mali v usta djala,
Vina ni pokusila,
Ni ga bila vajena.
Tudi trud jo silno davi,
Mir želeča sercu, glavi,
Si izprosi izbico,
Rahlo počivalo z njo.
So v nadstropje jo peljali,
Tam nar lepši izbo zbrali,
Ji vošili sladko noč,
Ter hiteli skupno proč.

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* Odbor družbe sv. Mohora naznanja, da darilo 150 gold. je prisojeno povesti „Žalost in veselje“; pisatelj je g. I. Podmilšak (Andrejčkov Jože). — Darilo 120 gold. je prisojeno delu: „Poljedelstvo s posebnim ozirom na domače pridelke“, spisal c. k. učitelj Iv. Tomšič. — Darila po 25 gold. vredna sta spoznana spisa: „Devica orleanska“ od prof. g. Umek-a, in povest „Hudobni sin“ od A. Jeglič-a. — Za leto 1870. so razpisana sledeča darila: a) dvesto goldinarjev za najboljšo povest v obsegu blizo pet tiskanih pôl, kterej naj se vzame tvarina, če je mogoče, iz domače zgodovine ali vsaj nasloni na-njo; celo djanje naj se tako razplete, da bode delo mikavno za mladež in slovensko ljudstvo sploh. Ako ne pride darila vredne izvirne povesti, podeli se sto goldinarjev najboljšemu prevodu kake zanimive nravno-podučne povesti v tem istem obsegu; b) sto in petdeset goldinarjev za najboljšo gospodarsko delo, na pr. o živinoreji, domačem gospodinjstvu ali o kakem drugem važnišem gospodarskem predelu (razun sadjereje, poljedelstva in čbelarstva) v obsegu blizo petih tiskanih pôl; c) sto goldinarjev za štiri krajše izvirne pripovesti, vsakej po 25 goldinarjev, v obsegu dobre $^1/_2$ tiskane pole; in d) sto goldinarjev za štiri krajše podučne spise raznega zapopadka, vsakemu po 25 gold. v obsegu dobre $^1/_2$ tiskane pôle. — Vsi spisi naj bodo prav lahko umevni in zanimivi, da bodo mladino in sploh priprosto ljudstvo slovensko pošteno razveseljevali ter mu um in srce požlahnovali. Vsi rokopisi naj se pošljejo družbi vsaj do 1. decembra 1869. l. brez podpisanega imena, ktero naj se v zapečatenem listu priloži; na rokopis, ki družbi pozneje dojde, ne bo se mogel ozir vzeti. Prisojena darila se izplačajo na Vodnikov dan (2. februarja) 1870. leta.

* Iz Trsta. — 26. dne februarja se bo tiskal, in pa po tem brzo razdelil drugi snopič mesečnika „Pod lipo.“ Se vé, da tistim, ki si ga niso še naročili, in si ga tudi do 25. dne omenjenega meseca ne naročé, se ne bo poslal. Ako želí tedaj še kdo imeti ta mesečnik, naj se blagovoljno oglasí ob pravem času. — Moje početje spoznajo vsi za dobro tukaj na Primorji, kjer se pa tudi prav lepo razprostira imenovani časnik, hvala Bogu. J. G. Vrdelski.

Dopisi.

Iz tržaške okolice 12. sveč. △. *(Pripravljanje za volitve v deželni zbor.)* Včeraj so se zbrali v rojanski čitalnici župani in zaupni možje. Ko so se za volilni odbor ustanovili, izbrali so kandidata za vsak okraj (distretto) ter obljubili, da bodo na vse močí delali, da se za poslance volijo danes izbrani možje. Izbrali so za 1. okraj (Servola) g. Cegnarja; za 2. okraj (Rocol, Kadin, Lonjer) g. Zora; za 3. okraj (sv. Ivan, Skorkola in Kolonja) g. Piano-ta (al iz tega okraja je prišlo malo zaupnih mož, samo nekteri od sv. Ivana, zato se tukaj za gotovo ne vé, kako bo); za 4. okraj (Rojan, Greta, Barkola) g. Nabergoja; za 5. okraj (Opčina, Bane, Trebič, Padrič, Bezovica) g. Daneva. Gosp. Danev se je sicer kandidaturi odpovedal, al vendar se je nadjati, da, kakor drugekrati, tudi zdaj sprejme volitev. Za 6. okraj ni se mogel postaviti noben kandidat, in to zato ne, ker so možje samo iz Kontovela prišli, iz Proseka brez župana komaj dva, in iz sv. Križa nobeden. V tem okraji je nekoliko tacih ljudí, ki sami sebe zatajujejo in zmirom z Lahi potegujejo, češ, da vse dobrote od Lahov vživajo; brž ko ne ti ljudje mislijo, da celó mana, ki je Izraelcem z nebes padala, bila je laška. Ti politikarji pač še ne čutijo ne, kdo da jih prav za prav za nos vodi. Ven-

dar upamo, da se tudi njim bodo oči odprle in da bodo tudi možá iz naroda svojega volili. Ne morem si kaj, da ne bi omenil velike pohvale vredno obnašanje dosedanjega poslanca za 4. okraj g. Jož. Primožiča. Ta vrli rodoljub je dobil vse glase v njegovem okraji in se vé, da bi bil tudi gotovo voljen, al prostovoljno je odstopil in to samo zato, da je gosp. Nabergoju prostor prepustil, o kterem misli, da je parlamentarično bolj izurjen in zato tudi bolj zmožen, okolici na korist delati. Da bi pač takih mož, kakor je Primožič, veliko imeli, ki svojo osebo na stran devajo le zato, da domovini služijo! Zlatega denarja so vredni taki rodoljubi. — Poslušajte zdaj še eno čudo. Ponujal se je okoličanom za poslanca tudi neki Theodor Schiff, po rodu trd Nemec, ki ne razume ne besedice slovenske, pa pisari v dunajski obe „Pressi", v „Triesterico" in Bog vedi, kamo še; iz tega se pa lahko sodi, koliko srca ima tak človek za blagor slovenskega naroda. Ali ni to grozovita predrznost, da se tak človek le upa ponujati za poslanca nam! Se vé, da je padel, kakor Nemec pravi „mit Trompeten und Pauken"; med njegovim laškim govorom je že nekdo zaupil: „ne anche per idea" (ptujcev ne potrebujemo!) Govoril je pa blizo tako-le v laškem jeziku: „Predrznem se, gospodje (julija meseca morebiti še: surovi kmetje!) pred vas stopiti in se vam ponuditi za kandidata pri novih volitvah v okolici. Veči del vas me ne pozná; nekteri pa vendar tudi vejo, kdo da sem in me poznajo (se ve da!) Obljubim vam, ako me volite v deželni zbor, da bom na vse moči delal, kar se tiče materialnega interesa okolice. Ker pa vem, da ste rodoljubi (lejte no!), obljubim vam z moško besedo „parola d' honore", da ako za vašo narodnost ne bom mogel govoriti, ker mi slovenski jezik in slovenski odnošaji niso znani, da ne bom temu, kar bodo drugi gospodje tovarši delali, nikdar nasprotoval niti z djanjem niti s pisanjem niti z besedo, ampak zagotovljam vas, da bom tudi v temu smislu ž njimi glasoval. Toraj se vam še enkrat za kandidata priporočam". — Se vé, da je mož le bob v steno metal, kajti koliko obljube tacih kandidatov veljajo, vidimo predobro na dr. Klun-u, ki so ga Slovenci v Ljubljani v trdnem prepričanji volili, da stojí zvest na strani slovenski, zdaj pa jim je zginil kot kafra!

Od Senožeč 12. sveč. — Nasprotniki vsake koristne naprave, kterakoli se je v preteklih 3 letih v Senožečah ustanovila, so tudi nas kmete po druzih vaséh podpihovali in dražili — in to se še godí — da je senožeški župan kriv tega, da smo zgubili c. k. sodnijo in davkarijo l. 1867. *) Al mi poznamo te tiče, in kaj da jih tiščí, tudi na tanko vemo. Da mi ne iz navade, ampak iz velike potrebe prosimo svoje nazaj, je tudi s tem dokazano, ker so vsi slovenski in tudi nemški časniki novico, da pridete v Senožeče in v Kostanjevico zopet c. k. sodniji, radostno po „Novicah" natisnili. Hvaležni hočemo biti sl. deželnemu zboru ljubljanskemu, ki se je že tolikokrat potegnil za nas zapuščene, posebno pa gosp. dr. Toman-u, ki na Dunaji nas ni pozabil. Naj gosp. doktorja in vse druge naše poslance na Dunaji hvaležnost tisoč in tisoč naših ljudí odškoduje za mnogotere čečkarije po časnikih, ki jih pišejo taki, ki nimajo srca za skeleče naše rane! Le preveč je znano, da se nam je z odpravo sodnije v Senožečah največa krivica mimo vseh drugih zgodila, ter marsikak krvavo zasluženi krajcarček za daljne poti, vročnine, eksekucije itd. pozobala, tako, da le malo zlega še, pa ob vso moč pridemo. Dopis iz Dunaja v 5. listu „Novic", da dobimo zopet c. k. sodnijo nazaj v Senožeče, je v senožeškej, vremskej in hrenovski fari nepopisljivo zadovoljstvo in veselje učinil; hipoma je šel glas od vasí do vasí, in radovedno sosed soseda zdaj poprašuje, kedaj vendar bo teh daljnih potov v postojnski kot konec. Ne da bi pa dragi Postojnci nam zamerili, da rečemo postojnski „kot", kajti mi nikakor ne mislimo, da je trg Postojna kot, ampak s tem rečemo le, da Postojna leží res na koncu vseh vasí, ktere pod postojnsko gospôsko spadajo, in noben oblastnijsk sedež na Kranjskem ni tako izsreden in ljudstvu tako oddaljen, kakor Postojna, kar ubogim ljudem dosti dragega časa in krvavih denarjev vzame. Senožeče so že po današnji določbi pravo središče od treh far; ko bi pa še košanska fara, od ktere nobena vas čez 2 in pol uri daljave v Senožeče, v Postojno pa vsaka od 4 do 5 ur hoda imá, se k Senožečam pridružila, bi tamošnjim ljudém prav veliko koristilo, in ko bi tudi iz vrabčevske podfare vasí: Polje, Vrabče, Jakovce in Tabor se pod Senožeče, kamor $1^1/_2$ uro hodá imajo, vsodnijile, bi bil sodniški sedež v Senožečah 10.000 do 11.000 prebivalcem tako središče, da ga ni na celem Kranjskem enacega; kajti nobena vas ne bi čez $2^1/_2$ ure hodá do sodnije imela. Vrhovicam in vsem vasem doli do Štijaka bi pa še posebno to na dobro bilo, da bi se jim cesta za prevaževanje vina, ktero večidel na Kranjsko prodajajo, za 3 ure do Senožeč prikrajšala, in to bi vrhovsko kapljo na ceni gotovo vzdignilo.

Iz Postojne 8. sveč. — Veselica v naši čitalnici na čast Vodniku bila je na vsako stran sijajna. Živo ganil nas je krasni govor g. dr. Jan. Bučarja o Vodniku in njegovih zaslugah, in razveselil nas je pevski zbor z „Ilirijo oživljeno." V občno zadovoljnost ste deklamovale gospici A. L. in E. B., in posebno prva je z deklamacijo Vodniku na slavo globoko segla v srca vsem pričujočim. Pesem „Gorenka" se je morala ponavljati, in gospoda D. in St. sta s svojim izvrstno izpeljanim „prepirom" veliko smeha učinila. Besedi je sledila tombola, in tej pa ples, kteri je trajal v pozno noč. — Čuje se tudi, da nam odbor napravi v kratkem gledišćino predstavo. Dobro došla!

Iz Kranja 13. febr. — Tudi čitalnica naša je 27. dne u. m. praznovala rojstni dan V. Vodnika. Da pa „Novicam" ne kratim prostora, omenim le toliko, da bila je „beseda" sijajna, dvorana polna častivcev Vodnikovih, med kterim prelepo število naših gospá in gospodičin, ki so tudi v znamenje spoštovanja ovijale zahvale venec okrog glave prvega buditelja slovenskega naroda. — Krono pustnim veselicam pa je letos postavil kupčijski ples 8. t. m., kteremu je godla ljubljanska mestna godba. Kakor bila je vredba na vsako stran hvalevredna, tako je tudi godba presegla vse naše nade. Vsa čast nji in njenemu kapelniku!

Iz Zagorice. — Namesti dosedanjega župana Matija Kastelic-a je bil France Planinšek za župana izvoljen.

Iz Ljubljane. — V današnjem listu se bere c. k. ministerski ukaz, kteri kakor še 6 drugim deželam, tudi kranjski zapoveduje začasno uravnavo šolskega nadzorstva. Zeló osupnil je ta ukaz ne le vsacega, ki je pritrdil sklepu lanskega deželnega našega zbora, temuč tudi druge tukaj, kterim je mar za to, da ustavna pravila se nikjer in nikodar ne žalijo. In še celó mnogim dunajskim tako imenovanim „liberalnim" časnikom, kakor „Neue fr. Presse", „Vorstadtztg." in drugim ne gré v glavo, kako da je moglo ministerstvo nastopiti pot tacega oktroa. Edini ljublj. „Tagblatt" je srečen

*) To je pač nesramno obrekovanje, kajti 1867. leta je tudi na Solnograškem in v Galiciji prestalo veliko število c. k. sodnij, in to po cesarski postavi. Da si je pa, kolikor je nam znano, od vaše strani le edino in sam senožeški župan nevtrudljivo prizadeval za povrnenje c. k. sodnije v Senožeče, je pa tudi resnica. Vred.

o tem ukazu ter miluje večino deželnega našega zbora, da ni ubogala „manjšino“! „Novice“ so v lanskih listih po stenografičnih spisih obširno popisale obravnavo deželnega zbora, v kterem je dotični odbor po svojem poročevalcu (dr. Tomanu) temeljito dokazal, da v svojih predlogih ni svetoval ničesa tacega, kar bi segalo čez mejo državne postave od 25. maja 1868. l. Kar je o načrtu vladinem prenaredil zbor, bilo je to, da se je oziral na razmere in potrebe dežele naše, in sam dr. Kaltenegger, bistroumni pravoslovec iz vrste zborove manjšine, je priznal, da po besedah državne postave od 25. maja 1868. ima deželni zbor popolnoma pravico šolski svèt (in to je bistvo vse postave) sestaviti tako, kakor ga je sestavil. Ako pogledamo v državno postavo od 25. maja 1868. in beremo §§. 1. 10. in 13., kjer je odločno izrečeno, da deželni zbor odločuje šolske okraje (Schulbezirke), da on sestavlja šolska nadzorstva in da on ustanovlja prehodna pravila (Uebergangsbestimmungen), po kterih se ima opravilstvo dozdanjih duhovnih in svetnih šolskih oblastnij izročiti novim šolskim svetom, je pač po vsem tem očitno, da vse to spada v oblast avtonomnim deželnim zborom. Ako se ministerski ukaz od 10. svečana sklicuje na §§. 14. in 15. državne postave od 25. maja, ni ta sklic na pravem mestu, kajti najviše nadzorstvo mora državna administracija le do tiste meje imeti, ki se ne dotikuje deželne postavodaje; deželni zbori ustanovijo postavo, najviše nadzorstvo pa gré potem vladi. Sploh se je širila misel, da pod parlamentarnim ministerstvom se ne more ponavljati več ona dôba, ko so ministri dekretirali „ukaze“, kajti to je bila nesrečna dôba ministerskega absolutizma. Sicer pa tudi iz same postave od 25. maja 1868. ni jasno, kako da ministerstvo more zapovedati začasni ukaz o šolskem nadzorstvu. — Ko je stara „Presse“ unidan naznanjala, da 9 deželam (Dalmaciji, Češki, Salcburški, Koroški, Voralberški, Štajarski, Goriški, Istri in Bukovini) je potrjena postava šolskega nadzorstva, 7 pa ne, je rekla, da med temi sedmerimi so nektere „preliberalne“, tirolska in kranjska pa ste „nazadnjakinji“. Ima mar „Presse“ pravico zahtevati, da bi dežele avstrijske plesale po goslah njenega „liberalizma“? Mislimo, da ne, in da se deželam ne more siliti, česar nočejo. Zato je centralizem nesreča Avstriji, ktero le popolna avtonomija dežel more zadovoljno stvariti, to je, taka avtonomija, kteri je gêslo: „v potrebnih rečéh edinstvo, v vseh druzih svobodno gibanje.“ V tem obstojí „Ausgleich“ z vsemi narodi!

— *(Volitve novega mestnega zbora ljubljanskega)* so razpisane na 9. 10. in 12. dan prihodnjega meseca.

— *(Volitev deželnega poslanca v Idriji)* namesti izstopivšega viteza A. Gariboldi-a bode 5. sušca.

— Ker so zarad prezidanja norišnice v zadnjem hipu tako tehtni pomisliki nastali v deželnem odboru, da si ni upal odgovornosti velikih stroškov brez zaslišanja pravega izvedenca na-se vzeti, je poklical v posvèt iz Dunaja profesorja dr. Schlagerja, prvega veljaka o tacih stavbah. Odbor bode deželnemu zboru predložil dr. Schlagerjev nasvèt; brž pa bode skrbel za najém pripravnega poslopja, kamor se morejo mirni blazni začasno preseliti, da v sedanji nornišnici prostor naredé drugim hudim norcem, ki so zdaj še zunaj po deželi.

— *(Služba učitelja staroklasične filologije in slovenskega jezika)* na ljubljanski gimnaziji je prazna; plača jej je 945 gold.; do konca sušca je čas za vlogo kompetencij.

— Tukajšnji gimnazijalci namerjajo 28. dne t. m. v čitalničnej dvorani napraviti besedo na prid Vodnikovega spominka. Program bo obsegal muzikalen in dramatičen del. Zapreke, ktere so se stavile dijakom pri tem blagem početju, odstranile so se srečno. Nadjamo se vsestranske udeležbe in veselega večera!

— *(O slovensko-nemškem slovniku)* sta „Slov. Nar.“ in „Domov.“ nedavno prinesla razprave, o kterih odgovor dati gré tistim, ki imajo to stvar v rokah. Nam je iz obravnav deželnega zbora le to-le znano: V opravilnem sporočilu poslednjega deželnega zbora poroča deželni odbor tako-le: „Ozir slovensko-nemškega dela Wolfovega slovarja bilo je sl. deželnemu zboru v poslednjem sporočilu (1866) naznanjeno, da so se pričela dela za izdajo tega slovarja in da je delo do tle dospelo, da v malem času na svitlo pride prva pôla. Deželni odbor po skoro preteklih 3 letih, žalibog, ne more poročati, da je dovršena prva tiskana pôla, vkljub temu, da je potrebni denar za izdavo te knjige že dolgo časa pripravljen in bi se bil slovensko-nemški del v 3 letih lahko popolnoma dovršil. Deželni odbor mora sl. deželnemu zboru prepustiti primeren sklep, da se kar najprej mogoče dovrší knjiga tako silno potrebna vpeljavi slovenskega jezika v šole in uradnije.“ — Na ta predlog je deželni zbor v 21. seji to-le sklenil: „Deželni odbor dobiva nalog, neprenehoma paziti, da bo izdelovanje slov. nemškega dela Wolfovega slovarja redovito in kar najbrže napredovalo.“

— Kakor mnogo listov kaže, je „Tagblattu“ jako zvest sodelavec ljubljanski dopisnik v „Slov. Narodu.“ Vredniku „Tagbl.“, ki se trudi s prevodom nemškim, bi ta domoljub delo lahko zeló polajšal, ako bi mu kar naravnost poslal svoje črte.

— *(Popravek.)* Dopisnik „iz Polhovega Gradca“ v poslednjem listu, ki se pritožuje o tem, da se v zadevah dacnega odkupa silijo nemški protokoli, ktere malokdo razume, pripisuje to krivdo družbi Lukmanovi. To poslednje pa je pomota, kajti pozvedili smo iz gotovega vira, da Lukman ima v dacnem odkupu samo ljubljansko mesto. Vse drugo pa je resnica, in tem bolj se je čuditi temu, da dacarji ne uradujejo po slovenski, ker vodstvo finančno tudi ume slovenski ter izpisuje davke po slovenski.

Za preprijazno, tako obilno udeležtvo pri pogrebu preljubljene naše sestre

Lavoslave,

kakor tudi gospodom pevcem čitalničnim, ki so na grobu peli, in gospodom dijakom, ki so nepozabljivo nesli in sprevodu svetili, izrekuje presrčno zahvalo

rodovina Kos-ova.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Iz državnega zbora nimamo nič važnega omeniti, ker še zmiraj le bolj odbori pripravljajo gradivo občnemu zboru. Temveč pa po časnikih švigajo govorice o premembi ministerstva. Liberalci se bojé, da ne bi grof Taaffe postal ministerstvu predsednik; zato ga obrekujejo kolikor morejo, in to tem več, ker slišijo, da on in Beust neprenehoma delata na to, da bi se našla nit, po kteri bi se mogla spresti sprava s Čehi in Poljaki, brez ktere, kakor brez sprave vseh druzih narodov avstrijskih, bolého ustava avstrijska. Ti liberalci se pač iz skušinj preteklih let niso nič izučili, čeravno so tudi takrat zasramovali Magjare, kakor danes Čehe in druge slovanske narode. — Ministerstvo izdeluje načrt postave, po kteri naj bi se predrugačil državni zbor, in to po številu poslancev in po poti volitev v državni zbor. Minister

Giskra je hotel število poslancev od 203 pomnožiti na 406, al ž njim je vlekel le sam minister Plener, in tako je v ministerskem svetu zmagal predlog ministra Bergerja, po kterem naj bojo le 303 poslanci. Kar pa se tiče tega, kako naj se volijo poslanci v državni zbor, je v ministerstvu obveljal ta sklep: naj se deželnim zborom prepustí, da volijo, kakor dozdaj, poslance iz deželnega zbora, ali če nočejo tega, naj se volijo kar naravnost po neposrednjih volitvah.

Česko. — Očetovska skrb vladna sega, če je časnikom verjeti, tako daleč, da deželni vladi na Českem in Moravskem nameravate osnovati postavo o narodni ravnopravnosti in načrt predložiti deželnima zboroma.

Hrvaško. — Neki telegram razglaša, da se deželni zbor skliče 1. marca.

Ogersko. Iz Temešvara. — Rumuni in Srbi ogerske krone so imeli tukaj shod. Zbralo se je blizo 150 veljakov, Militič je tudi bil nazoč. Sledeče točke so uganili za program narodni; zveza vseh nemagjarskih narodov; postava za narodno ravnopravnost na podlagi predloga manjšine; zveza z Erdeljo na podlagi deklaracije Marcelariu-ove in družnikov njegovih. Upor zoper 12. razdelek postave od 1867. leta. Rešenje hrvaških zadev v smislu protiunionistov; županije na demokratični podlagi. Poslanci vseh nemagjarskih narodov v ogerskem zboru so stranka za-se in imajo tudi svoj klub. — To so točke, ktere utegnejo prave bombe biti v magjarsko gospodstvo, ako se res združijo vsi nemagjarski narodi in složno postopajo v vseh vprašanjih. — V Peštu že mnogo dní stojí pred sodbo bivši knez srbski Karažoržević, ki je tožen, da je potuho dajal umoru kneza Mihajla. Čedalje več letí suma na-nj; al on vse tají. — Na doljnem Ogerskem imajo zarad volitev čedalje več vpljiva levičniki.

Prusija. — Po kratkem prestanku se je vnel spet tako hud prepir med časniki pruskimi in francoskimi, da skor ni misliti, da se taka mrznja reši brez vojske. Tudi na Avstrijo so pruski časniki jeli spet pihati kakor gadi. — Prusija lahko vsak dan 1 milijon vojakov na noge postavi; Francoska tudi čez 1 milijon, Rusija še več, in Avstrija jih dobí tudi 800.000. Kar Evropa stojí, ni morda toliko vojske na nogah bilo, kakor sedaj. Ti milijoni vojakov gotovo niso za parado, marveč za kaj druzega napravljeni.

Rusko. — Car ruski je knezu črnogorskemu pri odhodu iz Rusije poklonil sabljo sè zlatom in brilanti krasno okinčano nožnico. — V Petrogradu se neprenehoma nabira denar na pomoč Grkom.

Grško. — Pod novim ministerstvom se je nekako pomiril vihar, ki je vršel proti Turčiji.

Rumunija. — V Bukareštu so ogerski prapor (bandero) unidan hudo psovali; s klicem: „naj pogine!“ so ga raztrgali na kose. — Čudna znamenja!

Laško. — Po vseh kotih se nahajajo skrivni razglasi — Mazziniovi ali Bourbonski — ki podpihujejo v prekucijo.

Volilci celjskega volilnega okraja!

V pondeljek 1. dan marca bode volitev novega poslanca, in zopet imamo priložnost, Vam omeniti, kako važna je ta volitev, in kako je potrebno, da pred volitvo premislite, za koga boste glasovali, drugače bojo glasi razcepljeni in največ bi jih utegnil dobiti mož, kteri Vam ni všeč.

Vaš zastopnik mora biti značajen, neodvisen, izveden, zgovoren, svobodomiseln in domoljuben. Vse te lastnosti ima gospod **Ivan Žuža**, posestnik rudnika pri Žavcu. — On je v Žavcu rojen, toraj Vaš rojak, izučen pravnik, rudar in gospodar, kteri si je na graškem vseučilišči nabral juridičnih, v kmetijski šoli v ogerskem Altenburgu gospodarskih znanosti, kteri je bil oskrbnik velikih posestev na Hrvaškem in zdaj lastno rudo v Grižah marljivo obdeluje. On je pošten mož, ne išče nikakoršne časti ali dobička, marveč težko službo poslanca iz gole ljubezni do slovenskega naroda prevzame.

Tega moža Vam priporočamo. Naj vsak volilec pride k volitvi, in pri glasovanji nobeden ne misli, da na enem glasu je malo ležeče, ali ga dá temu ali drugemu. Vsak glas je imeniten in zato naj vsak volilec tako glasuje, kakor mu ukazujete vest in želja soseske, ki ga je za volilca poslala.

Pa tudi naj vsak volilec svoj poverilni list (Legitimations-Karte), ki ga dobí od okrajne gosposke, k volitvi s seboj prinese, drugač ne bode smel glasovati.

Prepričani smo, da bodete vsi 1. marca pri volitvi klicali:

Ivan Žuža naj bode naš poslanec!
Bog živi Slovence!

V Celji 5. februarja 1869.

Dr. Štefan Kočevar v Celji; France Kapus, trgovec v Celji; dr. Fr. Bratkovič v Celji; Davorin Trstenjak, župnik na Ponkvi; France Roblek, posestnik v Žavcu; Andrej Pirnat, posestnik v Levcu, Gašpar Šorn, posestnik in župan na Gomilskem; France Šentak, posestnik na Vranskem; Klein, veliki posestnik v Braslovčah; B. Bohinc, župan v Braslovčah; Janez Lipold, posestnik in deželni poslanec v Mozirji; Jože Lipold, posetnik v Mozirji; Anton Goričar, posestnik v Mozirji; J. Stancer, trgovec na Ročici; Jakob Spende, posestnik v Gornjem Gradu; France Fišer, župan v Gornjem Gradu; Janez Vivod, posestnik v Dolicu pri Slov. Gradcu; France Skaza, posestnik v Šmarji; Andrej Elsbacher, trgovec na Laškem; Urban Žnidaršič, zdravnik na Laškem; dr. Gustav Ipavec v Šent Jurji; Martin Kopač, posestnik v Šent Jurji; M. Kavčič, trgovec v Šent Jurji; Martin Potočin, posestnik na Zidanem mostu; Pust, župan v Trbovljah; J. Jaklič, župnik v Špitaliču; Križan, posestnik v Vitanji; Janez Vinkler, župan pri Sv. Jurji na Taboru; Krašovec, posestnik pri sv. Jurji na Taboru.

Listnica vredništva. „Iz Koš. dol.“: Drugi pot, za danes prekasno. — Gosp. ? v S: Prejeli; odgovor pismeno.

Žitna cena

v Kranji 15. februarja 1869.

Vagán pšenice 4 fl. 80. — rži 3 fl. 40. — ječmena 2 fl. 86. — ovsa 2 fl. —. — soršice 3 fl. 80. — ajde 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 50. — krompirja 1 fl. 60. — fižola 3 fl. 84.

Žitna cena

v Ljubljani 13. februarja 1869.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 50 — banaške 5 fl. —. — turšice 3 fl. 10. — soršice 3 fl. 75. — rži 3 fl. 20. — ječmena 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 40. — ajde 2 fl. 40. — ovsa 1 fl. 80 — Krompir 1 fl. 60.

Kursi na Dunaji 16. februarja.

5% metaliki 62 fl. 20 kr.	Ažijo srebra 119 fl. 75 kr.
Narodno posojilo 68 fl. — kr.	Cekini 5 fl. 76 kr.

Loterijne srečke:

V Gradcu na Dunaji } 13. februarja 1869: **59. 90. 34. 66. 54. 45. 27. 70. 55. 86.**

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 27. febuarja.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.